

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสำรวจชุมชนและมรดกชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ประกอบด้วยสาระดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. บริบทสถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2530 : 81) ได้กล่าวถึงงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไว้ว่า “งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ คือ กระบวนการที่กำหนดทิศทางให้บุคลากรตำรวจทั้งหมดในแต่ละองค์กร ได้หันเหพฤติกรรมไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายนอกองค์กร ในลักษณะที่จะเอื้ออำนวยให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์การตำรวจ”

“หลักใหญ่ของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรม คือการจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลง่ายต่อการควบคุมสังเกตตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม ตามแนวทฤษฎีนี้ตำรวจมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชน ในการป้องกันอาชญากรรมแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์มุ่งสู่การควบคุมชุมชน โดยกำหนดให้ประชาชนเป็นหลักประกันใน

การป้องกันอาชญากรรม โดยมีกลไกของรัฐทำหน้าที่วางแผนสนับสนุนและแจกจ่ายข่าวสาร ข้อมูลอาชญากรรม”

แผนปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์

(สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2549 : 24) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบงานการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในด้าน โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน กำลังพล วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้เพียงพอกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างตำรวจกับประชาชน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนกิจการตำรวจและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และทารุณกรรมเด็กและเยาวชน
4. ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรประชาชนในชุมชนให้มีขีดความสามารถยิ่งขึ้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และทารุณกรรมเด็กและเยาวชน
5. ส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาคุณภาพชีวิตมีลักษณะนิสัยและรูปแบบชีวิตที่ดีงาม เป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย และจิตสำนึกที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบต่อสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. ปรับการปฏิบัติของหน่วยทั้งการคัดเลือกบุคคล การจัดชุด การคัดเลือกพื้นที่ เป้าหมายให้เหมาะสม ขยายผลการปฏิบัติและพัฒนางานชุมชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับพื้นฐาน

ขั้นตอนของงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์

(สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2549 : 28-29)

1. ออกพบปะและเยี่ยมเยียนผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้จัก เป็นที่ยอมรับ มีความคุ้นเคยและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
2. ศึกษาข้อมูลชุมชนด้านความจำเป็นพื้นฐานและข้อมูลหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลทางด้านปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และทารุณกรรมเด็กและเยาวชน โดยการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การสอบถาม หรือสัมภาษณ์ผู้นำ หรือประชาชน หรือ

บุคคลที่เกี่ยวข้อง การออกแบบสอบถาม การสังเกตการ และมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน

3. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและดำเนินการสนับสนุน ได้แก่

3.1 กิจกรรมตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม รวมทั้งศาสนาพิธี เช่น การแต่งงาน งานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญเลี้ยงพระ งานสงกรานต์ การรดน้ำดำหัว งานบายศรีสู่ขวัญ งานประจำปี ฯลฯ

3.2 กิจกรรมปกติตามวิถีชีวิตประจำวัน เช่น งานอาชีพ การทำการเกษตร งานอดิเรก การออกกำลังกาย คนตรี กีฬา เป็นต้น

3.3 กิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น หรือหน่วยงานอื่นร่วมกับชุมชนจัดขึ้น เช่น งานพัฒนา งานบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

3.4 กิจกรรมช่วยบริการ เช่น การบริการตัดผมนักเรียน การบริการซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้า ซ่อมเครื่องมือทำการเกษตร

4. การเตรียมการจัดระบบงานและประเมินความพร้อม การเตรียมการจัดระบบงานและการตรวจสอบความพร้อมในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เพื่อให้กำลังคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงานระบบงาน แผนงาน และขั้นตอนในการปฏิบัติกระชับสอดคล้องเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ไม่ขัดข้องพร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ

5. การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน จากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมนั้น เป็นวิธีการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดเมื่อประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาดังกล่าว โดยได้เข้าใจถึงที่มาปัญหา ผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อตนครอบครัว ชุมชน ตลอดจนแนวทางการป้องกัน แก้ไข และมีความรู้สึกผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชนแล้วปัญหาต่าง ๆ ย่อมที่จะต้องลดน้อยหรือหมดไปในที่สุด

6. ปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุน ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของตำรวจ ได้แก่

6.1 กิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะ เช่น การเกิดโจรกรรม อุบัติภัย และสาธารณภัยต่าง ๆ

6.2 กิจกรรมการศึกษาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานการป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ การให้ความรู้กฎหมายเบื้องต้น และความมั่นคงแก่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายตามความเหมาะสม เช่น เด็ก เยาวชน สตรี แม่บ้าน พ่อบ้าน ลูกเสือ เนตรนารี นักเรียน นิสิต นักศึกษา มูลนิธิ องค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเน้นที่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ

6.3 กิจกรรมแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนเพื่อสนับสนุนงานตำรวจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น การเป็นแหล่งข่าวให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม การเป็นพยานในคดีอาญา การเป็นผู้ประสานความเข้าใจระหว่างประชาชนกับตำรวจ กรณีที่มีปัญหาความขัดแย้ง

6.4 กิจกรรมหลักเพื่อให้ประชาชนร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ อุบัติภัย และทารุณกรรมเด็กและเยาวชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและป้องกันตนเองได้ระดับหนึ่ง เช่น การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของชุมชน ระบบเพื่อนบ้านเตือนภัย การจัดสายตรวจประชาชนและกิจการพลเรือนอาสาสมัครร่วมกับตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น

7. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์นำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนฉบับนี้ต่อไป โดยประสานและร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นใกล้เคียง

ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์

1.1 ความหมาย

งานชุมชนสัมพันธ์ หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการทำงานของตำรวจ และมองภาพพจน์ ของตำรวจดีขึ้น และในที่สุดเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม ความร่วมมือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในชุมชนได้เอง อย่างเช่นการช่วยเหลือสร้างสิ่งสาธารณะประจำหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือกันและกันเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือ

ประสบสาธารณภัย รวมถึงการปฏิบัติการทางจิตวิทยา เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (กรมตำรวจ, 2534, : 1-2)

1.2 เป้าหมายและขั้นตอนการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์

การดำเนินงานและปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่ การให้ชุมชนและประชาชน มีความสามารถในการป้องกัน และรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงในระดับพื้นฐานของตนเอง ได้ เพื่อเป็นฐานและสนับสนุนงานการสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคมของตำรวจ การดำเนินงานดังกล่าวมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ (กรมตำรวจ, 2534 : 3-4)

ขั้นตอนที่ 1 การพบปะและเยี่ยมผู้นำชุมชนและประชาชน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาชุมชนและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกิจกรรมตามประเพณีและกิจกรรมชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมการจัดระบบงานและการประเมินความพร้อม

ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติการชุมชนเต็มรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามผล การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

ซึ่งในการปฏิบัติงานตามแผนชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเริ่มต้นได้ถูกกำหนดไว้ในแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2530-2534) และเริ่มปฏิบัติอย่างเป็นทางการในรูปแบบในปี พ.ศ. 2531 และยังคงธำรงความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระหว่างการใช้แผนสำนักงานตำรวจแห่งชาติแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยกำหนดไว้ในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม และได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ให้มีแผนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แผนงานแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน โดยกำหนดเป้าหมายงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและอาชญากรรมพิเศษ งานส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนกำหนดแนว

ทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดร่วมกัน (กรมตำรวจ, 2534, : 27)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้นำองค์ความรู้และระบบการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ที่ปฏิบัติได้ผลดีในต่างประเทศ เช่น ระบบ KOBAN ของญี่ปุ่น ระบบ Neighborhood Police Post ของประเทศสิงคโปร์ และระบบ Community Policing ของประเทศในแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา มาผสมผสานกับรูปแบบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการอยู่และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย ตัวอย่างเช่น โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมต่าง ๆ กรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจแห่งชาติ และอีกหลาย ๆ โครงการ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2547, : 1-2)

งานชุมชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศไทย

งานชุมชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศไทยไม่สามารถกำหนดหลักฐานแน่ชัดว่า เริ่มดำเนินการมาแต่เมื่อใด แม้ว่าจะได้ดำเนินการเป็นระยะเวลานานพอสมควรแล้วก็ตาม แต่การพัฒนายังเป็นไปได้ค่อนข้างช้า โดยในระยะแรกการดำเนินงานเป็นไปอย่างไม่มีระบบและไม่กว้างขวาง หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ได้แยกกันดำเนินงาน จนกระทั่งกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 1041/2525 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2525 เรื่องการบริหารงานการประชาชนสัมพันธ์ของกรมตำรวจ ซึ่งต่อมาได้มีการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ของกรมตำรวจ แต่การดำเนินงานของศูนย์ประชาสัมพันธ์ของกรมตำรวจ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 223/2527 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2527 เรื่องนโยบายการดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์ของกรมตำรวจ โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในด้านมวลชนสัมพันธ์ไว้ ต่อมา รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ได้มีบันทึกที่ 0601/ (ก.ศ.) 1095 ลงวันที่ 29 กันยายน 2530 สั่งให้กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ พิจารณาคำเนินการศึกษารายละเอียดและปัญหา งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยให้พิจารณาถึงรูปแบบ ของการดำเนินการของคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อศึกษา โครงสร้างและระบบบริหาร งานด้านเด็ก เยาวชนและชุมชนสัมพันธ์เป็น แนวทางการพิจารณา ซึ่งกองวิจัยและฝ่ายวางแผนได้ร่วมแนวทางการบริหาร การ ประชาสัมพันธ์ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยได้ร่วมงานที่เกี่ยวข้องในด้านประชาสัมพันธ์ เด็ก เยาวชน ชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ไว้ด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจทัศนคติ ความศรัทธา และความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน ตลอดจนสนับสนุน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของตำรวจ โดยกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 1144/2530 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2530 ได้มีการจัดตั้งโครงการงานชุมชนสัมพันธ์ โดยมีการ

กำหนดการ จัดงานชุมชนสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนกรมตำรวจด้านชุมชนสัมพันธ์ (สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์, พล.ค.ท., 2532, : 8-9)

1. นโยบายแผนกรมตำรวจด้านชุมชนสัมพันธ์แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 ได้วางนโยบายด้านชุมชนสัมพันธ์ไว้ดังนี้ (สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์, พล.ค.ท., 2532, : 10)

1.1 การพัฒนางานชุมชนสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ในด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและด้านความมั่นคงภายใน

1.2 มุ่งส่งเสริมพัฒนาคุณภาพคุณธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นอันดับแรก

1.3 มุ่งส่งเสริมพัฒนาปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง ให้แก่ประชาชนมีจิตสำนึกเป็นไทย และยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.4 เน้นประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างข้าราชการและประชาชน

1.5 ให้ความรู้สึกร่วมแก่ประชาชนด้านการป้องกันอาชญากรรมและอุบัติเหตุ

2. ขอบเขตงานแผนกตำรวจสาขาชุมชนสัมพันธ์

2.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจ รู้ถึงความพยายามและตั้งใจในการทำงานของตำรวจในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตลอดจนการบริการประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อตำรวจ

2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการร่วมกลุ่มสันตนาการของเด็กและเยาวชน โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาไปสู่ประชาชนที่มีคุณภาพ และเป็นพลเมืองดีป้องกันและแก้ไขปัญหาดังแต่ต้น

2.3 การให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน และประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ในด้านการป้องกันอาชญากรรมและอุบัติเหตุ

2.4 การให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อการปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.5 เสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมป้องกันอาชญากรรมและเสริมการปฏิบัติในการปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.6 ปรับปรุงพัฒนาให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรม

2.7 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครอง ปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง

ให้แก่ข้าราชการตำรวจ ประชาชน เพื่อให้มีจิตสำนึกในความเป็นไทยยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ

ในขณะที่ความนิยมในมาตรการและทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายเริ่มเสื่อมคลายลง การป้องกันอาชญากรรมอีกลักษณะหนึ่งกลับได้รับความสนใจสูงขึ้น คือ แนวทฤษฎี "ชุมชนสัมพันธ์" (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2530 : 11) ซึ่งมีรากฐานจากแนวความคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยา กลุ่มชิคาโกหรือสำนักนิเวศวิทยาอาชญาวิทยา (The Ecological School of Criminology) ในช่วงทศวรรษที่ 1920 สำนักนี้อยู่ภายใต้การนำของโรเบิร์ต อี พาร์ค (Robert E.Park) ซึ่งได้รับอิทธิพลแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของชุมชน 3 ทางคือ แนวคิดของดาร์วิน (Darwin) เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยระหว่างสัตว์และพืช แนวที่สองว่าด้วยคุณลักษณะด้านเวลาและสถานที่ของความสัมพันธ์ทางสังคมและทางที่สาม ทฤษฎีของ เดอร์คไฮม์ (Duckheim) ที่กล่าวถึงความหนาแน่นของประชากรที่เป็นปัจจัยที่กระทบต่อความแก่งแย่งทางสังคม และการแบ่งงาน

นักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโก เบอร์เกสส์ (Burgess) ได้เสนอทฤษฎีวงรอบ (Concentric Circles Theory) ได้ศึกษามหานครชิคาโก โดยแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ ๆ จากการลากเส้นครึ่งวงกลมที่มีช่วงห่างกันเส้นละ 2 ไมล์ เริ่มจากศูนย์กลางของมหานครดังกล่าว ผลการวิจัยได้พบว่าอาชญากรรมรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนลดลงทุกขณะเมื่อถอยห่างจากกลางใจเมืองออกไป

จากการศึกษาของนักอาชญาวิทยาพอสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะพื้นที่บริเวณใดที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งก็จะเกิดขึ้นซ้ำซากอยู่เช่นนั้น ซึ่งทางกลุ่มชิคาโกเห็นว่าเป็น "การขาดระเบียบของสังคม (Social Disorganization) หมายถึงสภาวะแตกสลายของกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และขวัญกำลังใจของสมาชิกในสังคม แนวความคิดของกลุ่มชิคาโกเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดต่อเนื่องในเวลาต่อมา กล่าวคือ เฮอร์เบิร์ต เกนส์ (Herbert Gans) มีแนวความคิด เรียกว่า หมู่บ้านในเมือง (Urban Village) คือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษาความปลอดภัย การก่อให้เกิดความสมัครสมานกลมเกลียวร่วมมือร่วมใจในการป้องกันอาชญากรรม แต่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดสภาพพื้นที่ในชุมชนให้เอื้ออำนวยต่อการพบปะสังสรรค์ รวมทั้งจัดให้มีสถานที่สำหรับสมาชิกในชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน กล่าวได้ว่าแนวคิดของเกนส์ เกี่ยวกับหมู่บ้านในเมืองจึงเป็นความพยายาม ในการป้องกันอาชญากรรมโดยจัดสภาพชุมชนเพื่อเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

สรุปแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมก็คือ การจัดสภาพทั่วไปในระดับเมือง ชุมชนละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของตนเอง และบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ตามทฤษฎีนี้ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 159) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้การทำงานให้บรรลุจุดหมายของกลุ่มนั้นกับการเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

เสนห์ จามริก (2527 : 22) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้หมายความว่า จะดึงประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่นักวิชาการหรือองค์กรพัฒนาตั้งขึ้นแท้จริงแล้วเพียงให้ชุมชนมีกิจกรรมและวิธิดำเนินการของตนเองในชุมชนพื้นฐานระดมทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อบรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการและที่สำคัญคือตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของคนในฐานะผู้ได้รับจากสังคม

อकिन ระพีพัฒน์ (2527 : 24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาซึ่งความสามารถของตนเอง ในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตนเอง

สกนธ์ จันทริกย์ (2528 : 155) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวล ส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความพึงพอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดัน

ให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วม

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ

ซานิตซ์ บัญชู (2530, อ้างถึงใน ; สุชาติ โคตรประทุม, 2541 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนสามารถที่จะรวมตัวของเขาเอง ในการแสวงหาแนวทางในการตอบสนองด้วยการวางแผนการบริหาร และการจัดการในการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง และท้องถิ่นให้ดีขึ้น

จากคำจำกัดความของการให้ความหมาย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถสรุปความหมายได้ 5 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของตัวบุคคล ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในปัจจัยบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมองประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญของแนวคิด เช่น การตัดสินใจ จิตสำนึก ความรู้สึกรับผิดชอบและการจงใจ

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มและกระบวนการ ที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างภายในหน่วยให้เป็นการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ได้ให้ความสำคัญระหว่างผู้นำ ผู้ตามและองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมในลักษณะของโครงการ ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิค ความรู้ และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่ดีระหว่างประชาชนกับรัฐ

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะของสถาบัน ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในแง่ของการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคมในการกำหนดรูปแบบการใช้ทรัพยากร การบริหารสถานะและอำนาจในสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะของนโยบาย ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในเรื่องการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม แล้วนำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานระดับชาติเพื่อเป็นการประกันความมั่นคงในเรื่องของการให้การสนับสนุนและยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ทั้งในรูปสถาบัน โครงการ กฎหมาย และอุดมการณ์แนวคิดใหม่ ๆ

เออวิน วิลเลียม (Erwin Williams, อ้างถึงใน ; นิศากร วินิจถัยภาค, 2530 : 30) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึงกระบวนการที่ให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ปัญหาร่วมกันการใช้วิทยากรที่เหมาะสม และการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

ไพรัตน์ เฑาะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสรรสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญา เวสารัชช (2528 : 91) โดยได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ
3. ร่วมสละแรงงาน
4. ร่วมสละเวลา

2.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม รูปแบบของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของ

ประชาชน (Inclusive Organization) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน หรือกลุ่มต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือกรรมการหมู่บ้าน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการที่รัฐเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนประชาชน (Non-representative Organization) เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานของรัฐที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เป็นการกล่าวในภาพรวม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งงานด้านพัฒนาชุมชน งานด้านการเมืองการปกครอง

2.4 กระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของบุคคลในกิจกรรมหนึ่ง ๆ อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอนก็ได้ นักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมไว้แตกต่างกันออกไป คือ

ไวท์ (White . 1982 . อ้างถึงใน ; วันจิกรณ นุเกตุ. 2540 : 33) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ

มิติที่หนึ่ง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร

มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียดสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานทั้งยังได้เพิ่มเติมอีกว่าสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมในประการที่ 4 ที่ควรนำมาพิจารณาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานที่ทำไป

โคเฮน และอัทซออฟฟ์ (1980 . อ้างถึงใน ; วันจิกรณ นุเกตุ. 2540 : 33) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับไวท์โดยได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ

ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากความหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมที่กล่าวมานี้ สรุปได้คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหา หาวิธีการ และแนวทางแก้ไข

โดยร่วมกันตัดสินใจและวางแผน รวมตลอดจนถึงการปฏิบัติตามกิจกรรม หรือ โครงการต่าง ๆ และติดตามประเมินผล

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

โคเฮนและอัฟซอफी ได้เสนอว่า มีบุคคล 4 ฝ่าย มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุ และ เพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และสถานภาพการทำงาน

อนุภาพ ติรลภ (2528 : 21-22) กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน 4 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ บริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2. ประชาชนจะต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้เข้ามีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีความเข้าใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด

4. ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนต้องการระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

องค์การอนามัยโลก (WHO. อ้างถึงใน สานิตย์ บุญชู. 2527 : 10-11) เสนอปัจจัยพื้นฐาน

ในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. จากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไปซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม้อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีได้จากรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยมีตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัดเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมโดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย ประเพณี ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งการได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนจากผู้อื่น เป็นปัจจัยซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสิ้น

2.6 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

นิพัทธเวช สืบแสง (2526 : 3-13) ได้สรุปว่า กระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหา หรือกำหนดปัญหาของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการแสวงหาสาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในวิธีการแก้ไขปัญหา

4. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน
5. ประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526 : 53-68) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดจนกระบวนการพัฒนา
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการพัฒนา
4. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (อ้างถึงใน ; สมหมาย เลิศนา. 2544 : 28) กล่าวว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาชนบทมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่หนึ่ง คือ ศึกษาชุมชนหรือที่เรียกว่า ขั้นการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่พัฒนาจากหน่วยงานของภาครัฐ หรือเอกชนเข้าไปในชุมชน เพื่อศึกษาและเรียนรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชน ตลอดจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาสำหรับใช้เป็นข้อมูลเองในการพัฒนาชนบทนั้น ๆ
2. ขั้นตอนที่สอง เป็นการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาโดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปรายถกเถียงแสดงความคิดเห็นหรือที่เรียกว่าประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผนพัฒนา
3. ขั้นตอนที่สาม เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจมาแล้วจากขั้นตอนที่สองตามสภาพที่ผ่านมา
4. ขั้นตอนที่สี่ ขั้นการประเมินผลงาน ในขั้นนี้เจ้าหน้าที่และชาวบ้านจะร่วมกันกำหนดตอนย่อยต่างๆ ในการประเมินผลตลอดจนดูแลปัญหาข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการประเมินผล

จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ควรเริ่มตั้งแต่การคิด การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. มีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน

4. มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2.7 วิธีการวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

จากการกล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับที่มีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของตนและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่ใช่ด้วยความต้องการของบุคคลภายนอก ภายใต้กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากเข้าใจวิธีการวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้และรับอำนาจแก่ประชาชน การพัฒนาต่างๆ จะได้รับผลสำเร็จอย่างรวดเร็วขึ้น (บัญญัติ แก้วส่อง, 2531 : 39) ได้จำแนกการวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้หลายแบบ เช่น

1. การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา เป็นการวัดเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่คิดเห็นประชาชน มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันนับเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

2. การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม

ตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขอเมริกา (อ้างถึงใน ; บัญชร แก้วส่อง. 2531 : 18) ซึ่งจำแนกระดับความเข้มไว้ 3 ระดับคือ

2.1 ระดับการตัดสินใจ(Decision - making)ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเองจึงถือว่า การมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2.2 ระดับการร่วมมือ (Cooperation)ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอกบางครั้งประชาชนจะร่วมเสียสละเวลา แรงงานและทรัพย์สิน เพื่อให้แผนงานนั้นประสบผลสำเร็จการมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

2.3 ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่กำหนดไว้ ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น เข้าร่วมโครงการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

3. จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม

อัปฮอฟ (Uphoff. อ้างถึงใน อคิน ระบุพัฒนา. 2527 : 102) ได้แยกประเภทผู้เข้าร่วมตามสถานภาพ ได้ 4 ประเภท คือ

1. บุคคลในท้องถิ่น(Local Residents)
2. ผู้นำในท้องถิ่น(Local Leaders)
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ(Government Personnel)
4. เจ้าหน้าที่ต่างชาติ(Foreign Personnel)

ซึ่งการจำแนกผู้เข้าร่วมดังกล่าวนี้ กล่าวว่าจะต้องพิจารณาถึงสถานภาพส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา ชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และสถานภาพการถือครองที่ดิน เป็นต้น

4) การจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม

การจำแนกลักษณะนี้ ดูช เซลดอร์พ (Dusseldorp.อ้างถึงใน บัญชร แก้วส่อง, 2531: 27) ได้จำแนกวิถีของการเข้าไปมีส่วนร่วม(Way of Participation)เป็น 2 ทางคือ

1. การมีส่วนร่วมทางตรง หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมอภิปราย ร่วมใช้แรงงานหรือร่วมลงคะแนนเสียง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมผ่านตัวแทนหรือการ

สนับสนุนโดยไม่นำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง

ส่วน สมพาน ชันเงิน (2550 : 35) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แก่ การร่วมประชุม เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน การแสดงความคิดเห็น ระบุปัญหา และความต้องการของชุมชน การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน การกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางแก้ปัญหาของชุมชน และการศึกษาปัญหาโดยใช้ข้อมูลประกอบ

2. ด้านการวางแผน ได้แก่ การประชุมวางแผน การแสดงความคิดเห็นในการวางแผน การวางแผนแก้ไขปัญหาเร่งด่วน การในการวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา และการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหามุมชน

3. ด้านปฏิบัติการกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ การรับผิดชอบงานพัฒนา การใช้แรงงานพัฒนาตามโครงการ การบริจาคทุนทรัพย์ในการพัฒนาตามโครงการ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การพัฒนา และการเสนอแนะระหว่างดำเนินการตามโครงการ

4. ด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ ได้แก่ การติดตามผลการปฏิบัติงานตามโครงการ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ การตรวจสอบงานโครงการ การรับผิดชอบต่อโครงการ และการดูแลและรักษาหลังโครงการเสร็จสิ้น

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การแสดงความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อการวางแผนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหามุมชน การประชุมปรึกษาหารือ

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจกรรม ได้แก่ การร่วมร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนา

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน ได้แก่ การติดตามผลงานและมีการปรับปรุงในส่วนที่ยังบกพร่องและดูแลรักษาให้ยั่งยืน

3. บริบทสถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ

3.1 ประวัติและความเป็นมา

สถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ ตั้งอยู่ที่บ้านต่างคำ หมู่ที่ 2 ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ที่พิกัด พ.อ. 832805 ห่างจากตัวจังหวัดหนองคาย 25 กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอโพธิ์ชัย 21 กิโลเมตร

สถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย มีโครงการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 โดยได้รับการสนับสนุนการก่อสร้างจาก องค์การยูซอม ของสหรัฐอเมริกา โดยมีอาคารที่ทำการ 1 หลัง บ้านพัก ระเบิดรอง สว.สภ.ต.๗ 1 หลัง และตัวอาคารบ้านพักนายสิบตำรวจ-พลตำรวจ จำนวน 4 คูหา 20 ห้อง ต่อมา พ.ศ. 2511 กรมตำรวจได้มีคำสั่งแต่งตั้งและบรรจุข้าราชการตำรวจเข้าประจำการ สถานที่ตั้งทำการและอาคารบ้านพัก ชาวบ้านต่างคำเป็นผู้มอบให้ โดยมีเนื้อที่ประมาณ 22 ไร่

3.2 สถานที่ตั้ง

สถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ เป็นตำบลที่ขึ้นอยู่กับอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีอาณาเขต ดังต่อไปนี้

1. ทิศเหนือ	ติดต่อเขตอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย
2. ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี
3. ทิศตะวันตก	ติดต่อเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
4. ทิศใต้	ติดต่อเขตอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

3.3 พื้นที่รับผิดชอบ

สถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 3 ตำบล 243 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย

1. ตำบลเหล่าต่างคำ	มีจำนวน	15 หมู่บ้าน
2. ตำบลทุ่งหลวง	มีจำนวน	12 หมู่บ้าน
3. ตำบลสร้างนางขาว	มีจำนวน	8 หมู่บ้าน

รวมประชากรทั้งสิ้น 13,847 คน แยกเป็นชาย 6,946 คน หญิง 6,901 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ศิริพร ลือวิภาสกุล (2548 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อตำรวจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและหัวหน้าครัวเรือนที่พักอาศัยอยู่นอกเขต เทศบาลในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1.ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง 2.ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คือ เพศ อายุ และรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คือ อาชีพ ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม 3. ทัศนคติต่อตำรวจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมพาน ชันเงิน (2550 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน และเพื่อ

ศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จากหมู่บ้านเป้าหมายที่สุ่มปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เข้าปฏิบัติงานโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ประจำปีงบประมาณ 2549 จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนนแสงทอง ตำบลวังหลวง บ้านนาดี บ้านนาอุดม ตำบลนาดี บ้านโนนมีชัย บ้านกุดแคน ตำบลหนองหลวง จำนวน 2,527 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 346 คน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชากรที่ได้มาจากการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการจำแนกตามเพศ โดยใช้ t -test การจำแนกตามอายุและระดับการศึกษาใช้ F -test (One-Way Anova) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ด้านการปฏิบัติการกิจกรรมพัฒนา ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มีดังนี้ อยากรให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังโครงการเสร็จสิ้น ควรมีการติดตามผลหรือออกพบปะประชาชนหลังเสร็จสิ้นโครงการและควรมีการออกแบบตารางในการประเมินผล ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความอบอุ่นในครอบครัวเพื่อลดปัญหาในกลุ่มเยาวชน อยากรให้ผู้บังคับบัญชามาติดตามโครงการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ประชาชน ขาดงบประมาณในการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการเข้ารับการอบรมด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการสร้างความสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพื่อจะได้รับการพบปัญหาและการวางแผนแก้ไขปัญหา และอยากรให้มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจราจรแก่กลุ่มเยาวชน

กัญญาชญา ผ่องคี (2552 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ โครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 392 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 392 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ และ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2. การทดสอบสมมติฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ชัยรัตน์ เกลิม โชคชัย (2552 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยองการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตเทศบาลตำบล ปักกิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล และศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ จำนวน 373 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเซฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตเทศบาลตำบล โดยรวม พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสนับสนุนการปราบปราม (ค่าเฉลี่ย 3.09) รองลงมาด้านการป้องกันทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 2.73) ด้านแนวทางการป้องกันอาชญากรรม (ค่าเฉลี่ย 2.66) ด้านการแจ้งข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 2.57) อันดับสุดท้าย ด้านการประเมินผลการปราบปราม (ค่าเฉลี่ย 2.24) ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแส พบว่าประชาชนในเขตพื้นที่เขตเทศบาลตำบล โดยภาพรวมและรายด้านที่มีปัจจัยด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ความรู้ ความเข้าใจ ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของประชาชนด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยตรงประชาชน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบคิดเป็นร้อยละ 52.28 รองลงมา ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คิดเป็นร้อยละ 29.76 และประชาชนยังไม่มี ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คิดเป็นร้อยละ 17.96

จตุกร เขียวนิล (2552 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลละหานทรายที่มีต่องานด้านป้องกันและปราบปราม ของสถานีตำรวจภูธรละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชาชน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open Form) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.8731 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย ที่มีต้องงานด้านป้องกันและปราบปราม ของสถานีตำรวจภูธรละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียง ลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับที่ต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านงานจราจร ด้านงานปกครองป้องกัน และด้านงานสืบสวนปราบปราม ตามลำดับ 2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับตำรวจให้มาก ควรให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรจัดอาสาสมัครตำรวจบ้าน ออกตรวจตราป้องกันภัยในช่วงกลางคืน

ประภาร์ตน์ ช่างเรือน (2552 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา : ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ของชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการแก้ไขปัญหาสาเหตุ ด้านการจัดสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้านการส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรม และด้านการศึกษา ตามลำดับ แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมทั้ง 8 ด้าน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

ศุริยา รัตนกาญจน์ (2553 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธร โนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 3 ด้านได้แก่ ด้านการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ และด้านผลการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรในเขตอำนาจการสอบสวนสถานีตำรวจภูธร โนนเจริญ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 351 คน แล้วทำการสุ่ม

ตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) มีค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9038 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

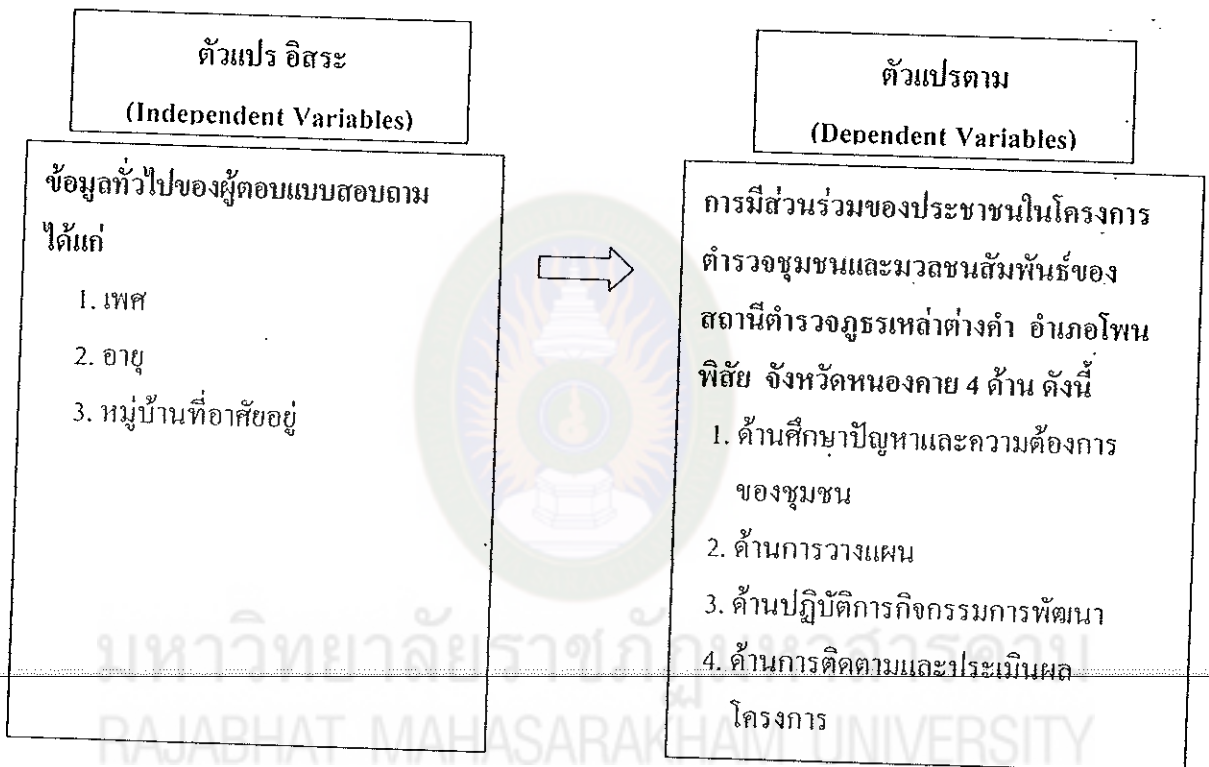
ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธร โนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ คือ ด้านการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ และด้านผลการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ 2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ คือควรสนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจออกดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ประชาชนร่วมปฏิบัติงาน

เจษฎา ภูมรา (2553 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ชุมชนเทศบาลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนเทศบาลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนเทศบาลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในกิจกรรมทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในด้าน โครงการต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในด้านกิจกรรมทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงจากกรอบแนวคิดของ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ) อ้างถึงใน : สมพาน ชั้นเงิน 2550 : 35 ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรเหล่าต่างคำ อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ได้แก่

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย